

INGLIZ TILI O'QITUVCHILARINING UZLUKSIZ KASBIY RIVOJLANISHLARIDA ELEKTRON PORTFOLIDAN FOYDALANISH: QIYINCHILIKLAR VA AFZALLIKLARI

Saodatxon Erkaboyeva,
Andijon davlat chet tillar instituti
mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada ingliz tili o'qituvchilarining uzluksiz kasbiy rivojlanishida (CPD) elektron portfoliolardan foydalanish batafsil yoritib beriladi. E-portfoliodan foydalanishdagi qiyinchiliklari va afzalliklar atroflicha yorqin misollar yordamida muhokama qilinadi. Kasbiy rivojlanishga oid hujjatlar bazasi: ingliz tili o'qituvchilari o'zlarining kasbiy rivojlanish yo'llarini hujjatlashtirish uchun elektron portfoliolardan foydalanishlari mumkin. Heineke va Agnew til o'qituvchilari uchun ta'lim dasturlarida elektron portfollarning potentsial afzalliklarini ta'kidlab, ularning samaradorligini oshirish va o'quv dasturiga integratsiyalashuvini oshirish uchun hal qilinishi kerak bo'lgan bir qator muammolarni bartaraf etish kerakligini qytib o'tadi.

Kalit so'zlar: Elektron portfolio, uzluksiz kasbiy rivojlanish (CPD), ko'nikma, yutuq, reflektiv mulohaza va baholash, mezonga asosan baholash, tizim.

Annotation

This article explains in detail the usage of E-Portfolios in continuous professional development (CPD) of English language teachers at secondary schools. It discusses deeply the difficulties and benefits of using e-portfolios in the professional development of English language teachers. Professional development documentation: English language teachers can use e-portfolios to document their professional development, and mentions a number of issues that need to be addressed to increase integration into the curriculum.

Key words: E-portfolio, continuous professional development (CPD), skills, achievement, reflection and assessment, language, e-portfolios, professional development (CPD).

Аннотация

В этой статье подробно объясняется использование электронных портфолио в непрерывном профессиональном развитии (НПР) учителей английского языка. В нем глубоко обсуждаются трудности и преимущества использования электронных портфолио в профессиональном развитии учителей английского языка. Документация о профессиональном развитии: преподаватели английского языка могут использовать электронные портфолио для документирования своего профессионального развития, и в них упоминается ряд проблем, которые необходимо решить для повышения интеграции в учебную программу.

Ключевые слова: Электронное портфолио, непрерывное профессиональное развитие (НПР), навыки, достижения, рефлексия и оценка.

Elektron portfolio yoki elektron portfel - bu shaxsning ko'nikmalari, yutuqlari, tajribalari va mulohazalarini namoyish etadigan ijodiy ishlarning raqamli to'plamidir. Ingliz tili o'qituvchilarining uzluksiz kasbiy rivojlanishi (Continuous Professional Development) haqida gap ketganda, elektron portfellar o'z-o'zini baholash, fikr yuritish, maqsad qo'yish va vaqt o'tishi bilan kasbiy rivojlanishdagi o'sishni baholash va namoyish qilish uchun kuchli vosita sifatida foydalanish mumkin.

Ingliz tili o'qituvchilarining uzluksiz kasbiy rivojlanishi uchun elektron portfollardan quyidagicha foydalanish mumkin:

1. Kasbiy rivojlanishga oid hujjatlar bazasi: ingliz tili o'qituvchilari o'zlarining kasbiy rivojlanish yo'llarini hujjatlashtirish uchun elektron portfoliolardan foydalanishlari mumkin. Bunga seminarlar, qatnashgan konferentsiyalar, yakunlangan kurslar sertifikatlari, dars tahlillari, o'qitish amaliyoti bo'yicha fikr-mulohazalar va tengdoshlar yoki rahbarlarning fikr-mulohazalarini yuklab qo'yishlari mumkin. Ularning o'sishi haqida dalillarni

to'plash orqali o'qituvchilar o'zlarining yutuqlarini kuzatishlari va keyingi rivojlanish yo'nalishlarini aniqlashlari mumkin. Heineke va Agnew til o'qituvchilari uchun ta'lim dasturlarida elektron portfollarning potentsial afzalliklarini ta'kidlab, ularning samaradorligini oshirish va o'quv dasturiga integratsiyalashuvini oshirish uchun hal qilinishi kerak bo'lgan bir qator muammolarni bartaraf etish kerakligini aytib o'tadi.

2. Natijalarni xulosa qilish va maqsadni belgilash (Reflection and Action Plan): Elektron portfollari o'qituvchilarga o'z ta'lim amaliyotlari, pedagogik yondashuvlar va sinfdagi tajribalari haqida fikr yuritishlari uchun platforma yaratadi. Ular muvaffaqiyatli strategiyalar, duch kelgan qiyinchiliklar va olingan saboqlarni hujjatlashtirishlari mumkin. Fikrlash orqali o'qituvchilar o'zlarining ta'lim falsafasi, kuchli tomonlari, zaif tomonlari va takomillashtirish sohalari haqida tushunchaga ega bo'lishlari mumkin. Keyin ular o'zlarining kasbiy rivojlanishi uchun SMART (Specific, Measurable, Achievable, Relevant, Time-bound) maqsadlarini belgilashlari va vaqt o'tishi bilan bu maqsadlarni qay tarzda bajarilganini kuzatishlari mumkin. Kavella va Iversning ta'kidlashicha, elektron portfollari va raqamli hikoyalardan foydalanish ingliz tilini o'rganuvchilarga ijodiy ifoda etish, o'z-o'zini aks ettirish va hamkorlikda ishlash imkoniyatlarini oshiradi, video hikoya orqali taqdim etish esa ularning til o'rganish jarayoniga bo'lgan faolligini oshiradi va ularning ilmiy yutuqlarini rag'batlantiradi.

3. Eng yaxshi professional tajribalarni namoyish qilish (Best practices and Resources): Elektron portfollari ingliz tili o'qituvchilariga o'zlarining eng yaxshi ta'lim amaliyotlari va innovatsion yondashuvlarini namoyish etish imkonini beradi. Ular dars rejalari, o'quv materiallari, multimedia resurslari, o'quvchilarning ish namunalari va sinfdagi mashg'ulotlarning yozuvlarini o'z ichiga olishi mumkin. O'z muvaffaqiyatlari bilan o'rtoqlashish orqali o'qituvchilar o'z hamkasblarini ilhomlantirishi va xabardor qilishlari mumkin, bu esa o'z ta'lim hamjamiyatida hamkorlik madaniyati va doimiy takomillashtirishga hissa qo'shishi mumkin.

4. Tengdoshlar o'rtasidagi hamkorlik va fikr-mulohazalar: Elektron portfollari ingliz tili o'qituvchilari o'rtasida o'zaro hamkorlik va fikr-mulohazalarni osonlashtiradi. O'qituvchilar o'zlarining elektron portfollari ko'rib chiqish va konstruktiv fikr-mulohazalar uchun hamkasblari bilan baham ko'rishlari mumkin. Tengdoshlarning kuzatuv hisobotlari, mulohazalari va takliflari o'qituvchilarga yangi istiqbollarga ega bo'lish, o'qitish usullarini takomillashtirish va tilni samarali o'rgatish bo'yicha fikr almashishda yordam beradi.

Mei-Ling Liaw va Xsien-Chin Liouning «Ingliz tilini o'qitishda fikrlash va muloqotni rivojlantirish uchun elektron portfollardan foydalanish» kitobida elektron portfollari orqali aks ettirishni rivojlantirish bir nechta asosiy maslahatlar yoki strategiyalarni o'z ichiga oladi. Mana ulardan ba'zilari:

1. Aniq ko'rsatmalar va taxminlar: elektron portfel doirasida aks ettirish uchun aniq ko'rsatmalar va taxminlarni taqdim eting. Mulohaza yuritish maqsadini, o'qitish yoki o'rganishning qaysi jihatlari aks ettirilishi kerakligini va mulohazalar qanday hujjatlashtirilishi va baholanishini aniq aytib bering.

2. Strukturaviy mulohaza yuritish ko'rsatmalari: O'quvchilarga o'zlarining reflektiv amaliyotida yo'l-yo'riq ko'rsatish uchun tizimli aks ettirish takliflari yoki savollarni taklif qiling. Ushbu maslahatlar darsni rejalashtirish, sinfni boshqarish, talabalarning faolligi, baholash va o'qituvchi sifatida shaxsiy o'sish kabi o'qitish va o'rganishning turli jihatlari qamrab olishi mumkin.

3. Reflektiv amaliyotni modellashtirish: O'qituvchi yoki o'qituvchi sifatida o'z fikringizni baham ko'rish orqali aks ettirish amaliyotini namuna qiling. O'qitish tajribasi, qiyinchiliklari, muvaffaqiyatlari va takomillashtirish sohalari haqida qanday fikr yuritish kerakligini ko'rsatish o'quvchilarni o'zlarining reflektiv sayohatlarida ilhomlantirishi va yo'naltirishi mumkin.

4. Tengdoshlarning fikr-mulohazalari va muhokamasi: elektron portfel muhitida tengdoshlarning fikr-mulohazalarini va muhokamalarini rag'batlantirish. O'quvchilarga o'z fikr-mulohazalarini tengdoshlari bilan bo'lishish, mazmunli muloqot qilish va bir-birlariga konstruktiv fikr bildirish imkoniyatini yaratish. Tengdoshlarning o'zaro ta'siri aks ettirish jarayonini boyitishi va hamkorlikda o'rganishni rivojlantirishi mumkin.

5. Multimodal aks ettirish: elektron portfollari ichida aks ettirishning multimodal shakllarini, masalan, yozma aks ettirish, audio yozuvlar, video aks ettirish, vizual tasvirlar va multimedia artefaktlarini bir joyga jamlab e-portfollida aks ettirishlari mumkin. O'quvchilar o'z fikrlarini ifodalashda moslashuvchanlikni taklif qilish turli xil o'rganish afzalliklari va muloqot uslublarini moslashtirishi mumkin.

6. Muntazam fikr yuritish imkoniyatlari: aks ettirishni elektron portfel jarayonining muntazam va doimiy komponenti sifatida kiriting. O'quvchilarni o'qitish davomida ham, undan keyin ham aks ettirish faoliyati bilan shug'ullanishlari uchun ajratilgan vaqt va joy ajrating. O'quvchilarni o'qituvchilar sifatida o'sish va rivojlanishlarini kuzatish uchun vaqt o'tishi bilan o'z mulohazalarini qayta ko'rib chiqishga va qayta ko'rib chiqishga undash.

7. Mentorlar yoki Supervayzerlarning fikr-mulohazalari: Elektron portfolio ichidagi o'quvchilarning fikr-mulohazalari bo'yicha murabbiylar, supervayzerlar yoki o'qituvchilarning fikr-mulohazalarini osonlashtirish. Murabbiylarni o'z kuzatishlari va tajribalari asosida konstruktiv fikr-mulohazalar, tushunchalar va yo'l-yo'riqlar bilan ta'minlashga rag'batlantiring, bu esa o'quvchilarga o'zlarining aks ettirish amaliyotini va kasbiy o'sishini chuqurlashtirishga yordam beradi.

Elektron portfoliolar orqali fikrlashni rivojlantirish uchun ushbu maslahatlarni o'z ichiga olgan holda, o'qituvchilar ingliz tilini o'rganuvchilar uchun refleks amaliyoti bilan shug'ullanishlari, o'qitish samaradorligini oshirishlari va uzluksiz kasbiy rivojlanishini rag'batlantirishlari uchun qo'llab-quvvatlovchi va kuchaytiruvchi muhit yaratishlari mumkin.

5. Professional sertifikatlash va e'tirof etish (Assessment and Attestation): Elektron portfolio ingliz tili o'qituvchilari uchun professional sertifikatlash vositasi bo'lib xizmat qilishi mumkin. O'qituvchilar o'zlarining malakalari, o'qitish tajribasi, malaka oshirish faoliyati va ingliz tili ta'limi sohasiga qo'shgan hissalari haqida dalillarni to'plashlari mumkin. Ushbu keng qamrovli yozuv akkreditatsiya, litsenziyalash yoki ta'lim muassasalari, professional tashkilotlar yoki sertifikatlashtirish kengashlari tomonidan tan olinishi uchun topshirilishi mumkin.

Luiza Yuk-Ying Lamming «Ingliz tilini o'rganish va baholashni kuchaytirish uchun elektron portfoliolarini amalga oshirish: Gonkongdagi misollar» asarida elektron portfellar orqali baholashning bir qancha asosiy jihatlari yoritilgan. Har bir jihat baholash samaradorligiga hissa qo'shgan bo'lsa-da, eng muhimlari quyidagilardan iborat:

1. Haqiqiylik: Lam e-portfellar ichiga kiritilgan baholash vazifalari haqiqiy va real dunyo tillaridan foydalanish va muloqotga mos kelishini ta'minlash muhimligini ta'kidlaydi. Ushbu haqiqiylik o'quvchilarni rag'batlantirishga yordam beradi va baholash jarayonining haqiqiyligini oshiradi.

2. Shakllantiruvchi baholash: E-portfellar orqali baholashning muhim jihati sifatida doimiy fikr-mulohazalarni ta'minlash va o'quvchilarning rivojlanishini qo'llab-quvvatlashga yo'naltirilgan formativ baholash ta'kidlangan. Lamming fikricha, elektron portfellar o'quvchilarning til bilimi va taraqqiyoti haqida uzluksiz fikr-mulohaza yuritish va mulohaza yuritish imkonini beruvchi formativ baholash uchun dinamik, interaktiv platforma bo'lib xizmat qilishi mumkin.

3. O'z-o'zini baholash va mulohaza yuritish: Lam elektron portfelni baholash jarayonida o'z-o'zini baholash va aks ettirishning ahamiyatini ta'kidlaydi. Talabalar o'zlarining til o'rganish tajribasi, yutuqlari va takomillashtirish sohaslarini tanqidiy baholashga da'vat etiladi, ularning o'rganish sayohatlarida metakognitiv xabardorlik va avtonomiyani rivojlantiradi.

4. Multimodal vakillik: Elektron portfellar o'quvchilarga o'zlarining til bilish va kommunikativ qobiliyatlarini turli usullar, jumladan, matn, audio, video va multimedia resurslari orqali namoyish qilish imkoniyatlarini taklif etadi. Lamning ta'kidlashicha, elektron portfellaridagi multimodal vakillik o'quvchilarning til ko'nikmalari va malakalarini yanada kengroq va haqiqiy baholashni ta'minlaydi.

5. Fikr-mulohaza va o'zaro ta'sir: Samarali fikr-mulohazalar va o'zaro ta'sir elektron portfellar orqali baholashning muhim tarkibiy qismidir. Lam o'quvchilarga o'z vaqtida, konstruktiv fikr-mulohazalarni taqdim etish muhimligini, shuningdek, elektron portfel muhitida tengdoshlar, o'qituvchilar va boshqa manfaatdor tomonlar o'rtasida o'zaro ta'sir va hamkorlik qilish imkoniyatlarini ta'kidlaydi.

6. Ish karyerasida ko'tarilishi va ish imkoniyatlari: Elektron portfellar ingliz tili o'qituvchilarining martaba ko'tarilish istiqbollari oshirishi mumkin. Yaxshi tuzilgan elektron portfolio o'qituvchining kasbiy o'sishga sodiqligini, til o'rgatish bo'yicha malakasini va yetakchilik rollariga tayyorligini ko'rsatishi mumkin. Ko'tarilish, xizmat muddati yoki yangi ish imkoniyatlari uchun ariza berishda o'qituvchilar o'zlarining malakalari, yutuqlari va

bo'lajak ish beruvchilarga o'z sohasining rivojlanishiga qo'shgan hissalarini namoyish qilish uchun o'zlarining elektron portfellaridan foydalanishlari mumkin.

7. Hayot davomida o'rganish va moslashuvchanlik: Elektron portfellar ingliz tili o'qituvchilari o'rtasida umrbod ta'lim va moslashish madaniyatini rivojlantiradi. O'zlarining elektron portfellarini muntazam ravishda yangi tajribalar, yutuqlar va mulohazalar bilan yangilab turish orqali o'qituvchilar o'zlarining kasbiy rivojlanishga doimiy sodiqliklarini va rivojlanayotgan ta'lim tendentsiyalari va texnologiyalariga moslashish qobiliyatini namoyish etadilar. Amy J. Heineke va Melanie L. Agnew tomonidan yozilgan «Til o'qituvchilari uchun ta'lim dasturida elektron portfollari: muammolar va imkoniyatlar» asarida mualliflar til o'qituvchilari ta'lim dasturida elektron portfollarni amalga oshirish bilan bog'liq texnik ko'nikmalarni yetishmasligi, vaqt cheklavlari va xavfsizlik va umuman texnik savodxonlikni yetarli bo'lmasligi kabi bir qator qiyinchiliklarni keltirishini aytadilar. Agar o'qituvchilar ish jarayoniga elektron portfollardan foydalanishni kiritish bilan yangi ko'nikmalarni va texnik savodxonlikni oshirishlari mumkin bo'ladi.

Olimlar quyidagicha imkoniyatlarni ham sanab o'tgan:

1. Reflektiv amaliyot: Elektron portfollari o'qituvchi nomzodlariga reflektiv amaliyot uchun platforma taqdim etadi, bu ularga o'z ta'lim tajribalari, pedagogik e'tiqodlari va vaqt o'tishi bilan kasbiy o'sishlarini hujjatlashtirish va aks ettirish imkonini beradi.

2. Kasbiy rivojlanish: Elektron portfellar kasbiy rivojlanish vositasi bo'lib xizmat qilishi mumkin, bu esa o'qituvchilikka nomzodlarga o'zlarining o'qituvchilik qobiliyatlari, yutuqlari va tajriba sohaslarini bo'lajak ish beruvchilarga namoyish qilish imkonini beradi.

3. Haqiqiy baholash: Elektron portfollari haqiqiy baholash imkoniyatlarini taklif etadi, bu esa o'qituvchi nomzodlariga o'z o'qitish ko'nikma va bilimlarini real misollar, artefaktlar va mulohazalar orqali namoyish etish imkonini beradi.

4. Hamkorlik va fikr-mulohazalar: Elektron portfollari o'qituvchilikka nomzodlar, professor-o'qituvchilar va murabbiy o'qituvchilar o'rtasida hamkorlik va fikr-mulohazalarni osonlashtiradi. Tengdoshlarni tekshirish va konstruktiv fikr-mulohazalar o'qituvchilikka nomzodlarning o'qituvchi sifatida o'sishi va rivojlanishiga yordam berishi mumkin.

5. Texnologiya integratsiyasi: Elektron portfollari o'qituvchi nomzodlariga XXI asrda o'qitish va o'qitish uchun zarur bo'lgan texnologik malaka va raqamli savodxonlik ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatlarini taqdim etadi.

Umuman olganda, elektron portfollari ingliz tili o'qituvchilari uchun reflektiv amaliyot bilan shug'ullanish, mazmunli kasbiy maqsadlarni qo'yish, tengdoshlari bilan hamkorlik qilish, o'z tajribasini namoyish etish va til ta'limi sohasida o'z tajribalarini oshirish uchun qimmatli vositadir. Raqamli texnologiyalardan foydalangan holda, o'qituvchilar samarali va sifatli ta'lim beradigan o'qituvchilarga va uzluksiz va tinimsiz o'z ustilarida ishlashlari uchun elektron portfollardan foydalanishlari mumkin.

REFERENCES:

1. «E-portfolios and Digital Storytelling: Empowering Adult English Language Learners» by Christina C. Cavella and Karen S. Ivers: This article, published in the Journal of Adolescent & Adult Literacy, explores how e-portfolios and digital storytelling can be integrated into adult English language instruction to enhance learner engagement and achievement.
2. «Using E-portfolios to Develop English Language Learners' Writing and Speaking Skills» by Meral Aksu Erdoğan and Tülay Örtün: This study, published in Procedia - Social and Behavioral Sciences, examines the use of e-portfolios as a pedagogical tool for improving the writing and speaking skills of English language learners.
3. «Implementing E-portfolios in an ESL Writing Class» by Ying-Hsueh Cheng and Cheng-Chieh Lai: This article, published in the Journal of Language Teaching and Research, discusses the implementation of e-portfolios in an ESL writing class and its impact on students' writing proficiency and motivation.